

# הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

(א) [מ"ק יג:]. (ב) [ע' נע] אספות ר"ה יב. ד"ה תנא, (א) [ג'ל ועשר הכל לרוב וגו']. (ד) [בשאלות פ' גא טי קהא א"ה וכל תבואת שדה אמר אבי וכו' וזה תבין פי הר"ן ד"ה הכנז]. (ה) [ג'ל ממנתא]. (ו) ערוזין מה. [ע"ש כמה שייסין]. (ז) [נקודין לו: וטס כמנן וע' מוס' מיר כד: ד"ה אמר שמואל וכו' פירוש על זה]. (ח) [גירסת הערוך בערך שקף ב' ששוקפין וכו'א בשאלות פשטא טעם סימן קנאל]. (ט) [שנת ע"ו].

## תורה אור השלם

1. ובפרקי הדרב הדרב בני ישראל ראשית דגן תירוש וצדקה ודבש ועשר תבואתן שורה בשערי הבבל לרוב הביאה: (דברי הימים ב לא ה ד"ה) ובהבא קריאה שורש ברהק נדרי העם במחקר במשפחה ומתוך (ט) ומתקנה נחליאל ומנהליאל במוות: במדבר כא יח-ט 3. ומקומות הריא אשר בשדה מואב ר"ה הפסוק ונשקפה על פני הישימן: במדבר כא כ

## הגרות הב"ח

(א) גמ' תנא נמי הכי ושוין: (ב) רש"י ד"ה ר' מאיר וכו' בכל מין דמדינת דרגן משמע: (ג) ד"ה אמר אבי לעולם דגן כל דמדינת משמע ה"ס ואח"כ מ"ה מאי ופירין וכו' מילי דמדינת ה"ס ואח"כ מ"ה דלא משמע כל מילי אלא: (ד) ד"ה ומבואת וכו' מחמתה מ"ה קמור וריקור תבואה ה"ס: (ה) ד"ה תנאלא שבעשע לו: (ו) ד"ה ששוקפין כ"י מנו השקוף. כ"כ ע"ל בעירושו סוף ק"ט:

## מוסף רש"י

הדין מיוגא דמי למויגא דרבא כו'. רב יוסף קני נהור הוא ולא היה רוחא והכירו בעטם היין שהוא מוג', לפי שהיה ממיר רב יוסף במגוה לב רבא מתלה שיהיה בקי ליתן מיס גמדה (ערוכין טז).

**מתני'** אלא מחמשה מינין. חטה ושעורה וכוסמין ושיפון ושבלת שועל: רבי מאיר אומר כו'. זהא ודאי מודיעא לך שהנודר מן התבואה אינו אסור אלא מחמשה מינין אבל הנודר מן הדגן אסור בכל מין דמדינת (ט) משמע דבר שעשין ממנו כרי ופול המלרי יבש עושין ממנו כרי ולהכי אסור: **גמ'** למימרא דדגן.

וחייב צמער מן התורה ואפי' משאר מינין מדקמי הנודר מן הדגן אסור בכל: **וכפרון הדני**. כלומר קיבלו עליהם תקנתא של חזקיהו לעשר הכל כדכתיב הכנז בני ישראל וגו' אי אמרת שבלמא דדגן לא משמע אלא מחמשה מינין היינו דלמא קרא למימר הכנז בני ישראל דאפי' דבר שלא נמחייב צמער מן התורה כגון שאר מיני דמדינתו היו מעשרים כדי להחזיק בתקנה אלא אי אמרת דגן כל מיני דמדינתן משמע מאי וכפרון הדני הכנז כלומר מה הוסיפו על מה שכתבו בצורה: **אמר אבינו** (ו) כל דמדינתן משמע ומאי וכפרון הדני הכנז לאימיו פירות האילן וירק שהכרו זו בני ישראל ליתן מהן מעשר דמדאורייתא לא מחייב צמער אלא מידי דמדינתן דלא משמע אלא מחמשה מינין: **ששאלם השדה לרוב**. אלמא דתבואה משמע כל מיני דלא דכתיב ותבואת השדה לאו מחמשה מינין (י) דליקרו תבואה: תבואה סתם לא משמע אלא מחמשה מינין תבואת השדה משמע כל מידי הגדל מן השדה: פקיד. לזה צלוחאמו: **הכי מיקריא**. כלומר ממנה אגבה אותו ממון: **אלא מחמשה מינין**. ואינו גובה אלא מחמשה מינין: **עלנא**. משמע כל מיני שעולה ומשכח ואפי' משאר פירות שמשכחין לזה לגבות מהן: **אהדרוה לקמיה דרבא**. לאותה תשובה: **שכר בחיס ושכר ספיוט**. גובה מהן או לא: **מי אמרין כיון דפחסן**. שמתסרתין כל זמן שממשיטין: **לאו עלנא**. מיקרו שאין עולה ומשכחין על גבי מיניהו: **או דילמא כיון דלא ידיע פחסייהו**. שעל יד על יד מתחסר ואינו ניכר פחיתותו להדיא והואיל ונטול הימנו שכר עולה ומשכחין הוא ויהבו ליה מההוא אגרא: **אמרוה קמיה דרב יוסף**. הא דלאמר רבא דהא לא מיבעיא ליה דעלנא כל מידי משמע רבא **דמי למויגא דרבא**. שכשהיה רבא לומד לפניו היה מוגז עליו:

**מתני'** הנודר מן הדגן אסור כפול המלרי יבש. לכיון דמדינתן שעשין ממנו דגן כצירא ליה לר' מאיר דדגן מיקרי: **גמ'** וכפרון הדני. מקרא הוא גד"ה. דבימי חזקיהו לא היו זריזין להפריש תרומות ומעשרות עמד חזקיהו ותקן שיביאו אותם בית ה' וכתיב וכפרון הדני הדבר שמתחוקה וצברה תקנתא על חזקיהו: **הכנז בני ישראל וגו'** ואי אמרת דגן כל דמדינתן משמע מאי וכל תבואת השדה. דהא כל דמדינתן הוו בכלל דגן ואם כן כל תבואת השדה בכלל: **לאימיו פירוש האילן וירק**. שאין עושין דגן מהן: **הכל מודים צנודר מן הסבואה וכו'**. דלע"ג דתני לה צממתינן בלשון יחיד דכרי הכל היא: **מהו דסימא תבואה כל מיני משמע**. מדמתרגמינן עלנא ועלנא משמע כל מיני כדאמרין לקמן: **בר מר שמואל פקיד וכו'** עלנא **הכי מיקריא**. שלא היה לו לרבא לעטול אלא מעלנא שייך לו [בר] מר שמואל: **אינו אסור אלא בחמשה מינין**. והוא כצירא ליה לרב יוסף לכיון דעלנא תרגום תבואה הוא חמשת המינין צלחוד משמע: **עלנא כל מיני משמע**. דעלנא לשון צירא והכנסה ושכח: **הדין מוגזא דמי למויגא דרבא דרב יוסף כר המא**. דמזיג על חד תלתא מיל דרבא הוא דאמר (י) כל חמרא דלא דרי על חד תלתא מיל לאו חמרא הוא: **מאי דכתיב ומדבר מנסה**. נמכוון רב יוסף להזהיר רבא שיהא שפל רוח ציית: כל

**מתני'** הנודר מן הדגן אסור כפול המצרי יבש דברי רבי מאיר והכ"א אינו אסור אלא בחמשת המינין רבי מאיר אומר הנודר מן התבואה אינו אסור אלא מחמשת המינין אבל הנודר מן הדגן אסור בכל ומותר בפירות האילן וכוירק: **גמ'** למימרא דדגן כל דמדינתן משמע מתיב רב יוסף וכפרון הדני הרבו בני ישראל [ראשית] דגן תירוש ויצהר וכל תבואת שדה לרוב וגו' ואי אמרת דגן כל דמדינתן משמע מאי כפרון הדני הרבו אמר אבי לאיתוי פירות האילן וירק: ר' מאיר אומר הנודר מן התבואה וכו': אמר ר' יוחנן הכל מודים בנודר מן התבואה שאין אסור אלא מחמשת המינין תניא גמי הכי (ט) שוין בנודר מן התבואה שאין אסור אלא מה' המינין פשימא מהו דתימא תבואה כל מילי משמע קמשמע לן דלא משמע כל מילי מתיב רב יוסף וכפרון הדני הרבו בני ישראל כו' אמר רבא תבואה לחוד תבואת שדה לחוד בר מר שמואל פקיד דליתנן תליסר אלפי זוזי לרבא מן עלנא דנהר פניא שלחה רבא לקמיה דרב יוסף עלנא הוה מיקריא אמר רב יוסף (ט) דמתניתין היא ושוין בנודר מן התבואה שאין אסור אלא מחמשת המינין א"ל אבי

מי דמי תבואה לא משמע אלא מחמשת המינין עלנא כל מילי משמע אהדרוהו לקמיה דרבא אמר הא לא קא מיבעיא לי דעלנא כל מילי משמע הדא הוא דאיבעיא לי שכר בתים ושכר ספיוט מאי מי אמרינן כיון דפחתן לאו עלנא היא או דילמא כיון דלא ידיע פחתייהו עלנא היא אמרוה רבנן קמיה דרב יוסף אמר וכו' מאחר דלא צריך לן אמאי שלח לן איקפד רב יוסף שמע רבא (י) ואתא לקמיה במעלי יומא דכפורי אשכחיה לשמעיה דהוה קא מזיג קמיה כסא דחמרא אמר ליה הב לי דאמזיג ליה אנא ירב ליה וקא מזיג איהו כסא דחמרא כי קא שתי אמר הדין מויגא דמי למויגא דרבא בריה דרב יוסף בר חמא אמר ליה הוה ניהו אמר ליה לא תיתיב אכרעך עד דאמרת לי פירושה דהדין מילתא מאי דכתיב ומדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנהליאל במות א"ל כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל תורה ניתנה לו במתנה שנאמר ומדבר מתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנהליאל במות ואם הגביה עצמו הקב"ה משפילו שנאמר ומבמות הגיא ולא עוד אלא (ט) ששוקעין אותו בקרקע שנאמר ונשקפה על פני הישימון ואם חוזר בו הקב"ה מוגביהו שנאמר

לא תסיב אכרעך כו'. לפי שהגיס לצו שאל לו מקרא זה כדי להשפיל דעמו: **כמדבר שהוא מופקר לכל**. נעשית לו התורה כמו נחלה: **ששוקעין אותו כצרך**. כמו (י) המשקוף: **מלמד תורה כחכם לכל: נחליאל**.

משמע. בלשון בני אדם: **מאי וכפרון הדני**. רש"י דקרא נקט ומסיפיה קא פריך והאי ראשית דגן דכתיב בקרא היינו מה שנקרא דגן בלשון בני אדם ואי לא דמדינתן משמע מאי האי כל תבואת השדה דכתיב בספיה דקרא ומה שאל להוסיף: לאיתוי פירות האילן וירק. דליתנוהו בכלל דגן ומיקרו תבואת השדה: (פ"סאק) הכל מודים בנודר מן התבואה שאינו אסור אלא בחמשת המינין. דלא מימא לנכחן דדגן לא משמע ליה אלא חמשת המינין תבואה כל מיני משמע דקאמר בתר הכי ומהיה כגרת רבנן וכי מאיר הפוסק בתבואה דגן: דעלנא כל מילי משמע. שם דעלנא משמע כל דבר מעולה ומשונב: שכר בתים ושכר בחמות. כיון דפחתי פחיתותם ששכרם כול: כיון דלא ידיע פחתייהו: דמי האי מויגא כו'. שהיה רגיל ליתן חמרה מיס ציין דלמאם בתחלת פרק המנואל יין (דף ע"ו). אמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלתא מיל לאו חמרא הוא: שהוא מופקר לכל. ללמוד ורומנו לכל:

ה א ב ג מ"י פ"ט מהל' נדרים ה"ע ט"ש"י י"ד סי' ר"ח סעי' י"ח:

## תוספות

מתניתין אסור בפול המצרי. דכל מידי דלדינתן משמעדין אומן ככרי נקרא דגן: וכפרון הדני. פסוק הוא דכרי הימים שתיקן חזקיהו שיביאו המעשרות לאור לבית המקדש וכפרון תקמוהו הכנז בני ישראל מעשר דגן מירוש ויצהר וכל תבואת שדה לרוב השתחא ק"ד לכל תבואת שדה כלומר כגון פול המלרי ספיפא דקרא סמין דכתיב כל תבואת שדה לרוב ואי דגן כל מיני דלדינתן משמע ל"ל סמין דכתיב כל תבואת שדה וכו' דגן דכתיב דאורייתא מעשר דגן לא משמע אלא ר' מינין מירוש הוא דכתיב הימים משמע כל מיני הימים משמע כל מיני דלדינתן משמע כל מיני משמע כל מיני: **הכל מודים צנודר מן הסבואה** וכו'. אילו רבנן שאין אסור אלא מה' מינין: **מתיב רב יוסף**. וה"ה לרבי דהוא משמע כל מיני: **עלנא**. כל מין דמדינתן משמע: **הכל מודים צנודר מן הסבואה**. כל מין דמדינתן משמע: **מאי דכתיב ומדבר מנסה**. נמכוון רב יוסף להזהיר רבא שיהא שפל רוח ציית: **כל**

## פירוש הרא"ש

מתני' אסור בפול המצרי יבש. דגן כל מיני דמדינתן משמע שעשין ממנו כרי והכנז מן הדגן אסור בכל מין קמיתות שעשין ממנו כרי: **גמ'** וכפרון הדני. מקרא הוא דכרי הימים על חזקיהו שמתן לעשר מפירות ירק וכאשר מחוקה התקנה הכנז בני ישראל להביא מעשר מכל: אי אמרת דגן כל דמדינתן משמע מאי האי כל תבואת השדה דכתיב בספיה דקרא ומה שאל להוסיף: לאיתוי פירות האילן וירק. דלא מימא לנכחן דדגן לא משמע ליה אלא חמשת המינין תבואה כל מיני משמע דקאמר בתר הכי ומהיה כגרת רבנן וכי מאיר הפוסק בתבואה דגן: דעלנא כל מילי משמע. שם דעלנא משמע כל דבר מעולה ומשונב: שכר בתים ושכר בחמות. כיון דפחתי פחיתותם ששכרם כול: כיון דלא ידיע פחתייהו: דמי האי מויגא כו'. שהיה רגיל ליתן חמרה מיס ציין דלמאם בתחלת פרק המנואל יין (דף ע"ו). אמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלתא מיל לאו חמרא הוא: שהוא מופקר לכל. ללמוד ורומנו לכל: